

gyar irodalom tanítása. A magyar öntudat kialakítása a szakiskolában a történelemnek és irodalomnak feladata. Sokan csupán a történelem nemzetnevelő erejét ismerik el, az irodalomban felesleges „játék”-ot látnak. Kimutatja a cikk, hogy az irodalom még a történelmen is túlmenően a magyarság legjobb-nevelő iskolája. A magyar nyelvnek legújabbban megjelent részletes tanítástervével kapcsolatban a következőkre hívja fel a figyelmet. A retorika legyen a *magyar észjárás* elsajátítása. Ennek keretében a fogalmazás és a magyaros gondolkozás tudatosítása a fontos, a történeti és szónoki próza elhagyható. A gyakorlati életbe indulókat meg kellene tanítani a helyes újságolvasásra. A poétika legyen a *magyar ízlés* vagy *igény* tana. Kiindulási alap a magyar népköltészet lehetne, ez eposzok közül a Kalevala közelebb áll hozzánk a görög eposzoknál. Az irodalomtörténetben anyagrostálásra van szükség, a régebbi irodalomból csupán szemelvényeket tanítsuk, rendszeresen csupán Csokonai óta. Követeli napjaink irodalmának tanítását is. — *Heger Flóris: Noteszrendszer.* A szerző szerint a notesz nem illik a ma iskolájába. A gyermekben felesleges izgatottságot kelt, munkakedvét elveszi; a múlt időkre emlékeztet, amikor felelés és magyarázat volt. A munkaiskola belevonja a tanulót a munkába, nincs szükség külön felelésre. Sürgeti minden tanulóra nézve az érdemjegyek helyett a jellemnapló bevezetését! — *Pajer Lajos: Egységes tankönyvet az új kereskedelmi középiskolának!* A sokféle, különböző terjedelmű tankönyv a tanításban nehézségeket okoz. Egységes tankönyv kér az új iskolába, tankönyv-bizottság felállítását javasolja, ez szabja meg pontosan a terjedelmet, a tankönyveknek viszont több szerzője legyen. — *Eckardt Elek: Gyorsírás- és gépirástanítási problémák.* Gyorsírástanításunk még nem érte el a kellő színvonalat. A mufttal szemben haladás van, a versenyek azonban kedvezőtlen fényt vetnek a gyorsírásra. Hasznos tanácsokat ad az eredmény további javítására s az iskolai dolgozatok elbírálására. A gépirásban a vakírást követeli. — *Dr. Szirmai Gina: Kísérlet a német nyelv tanítási eredményeinek fokozására.* A német nyelv terén észlelhető eredménytelenség arra indította a Budapesti Kereskedelmi Akadémia alapítványi fiú és nő felsőkereskedelmi iskola vezetését, hogy más módon tegye lehetővé a német közgazdasági nyelv fokozatos elsajátítását. Az első osztályból kiválasztotta a leggyengébbeket, a többi osztályból a legjobb tanulókat. Az első osztályúak a német nyelv legnehezebb elemeit gyakorolták, a többiek földrajzot, kereskedelmi ismereteket és kereskedelemtörténetet tanultak német nyelven. Mint egy ilyen csoportnak vezetője azt tapasztalhattam, hogy a tanulók nagy kedvvel vettek részt a részlegelésben s szívesen tanultak tantárgyat idegen nyelven.

Dr. Verbényi (Veszélka) László.

The New Era, May 1937.

A folyóirat e száma a szabad egyéniség és szabad társadalom kérdésével foglalkozik. Szociálpedagógiai vonatkozású cikkeket tartalmaz.

1. *Outlook tower.* Szabad egyéniség és szabad társadalom önkényes felosztásnak látszik, mert a társadalom nem lehet szabadabb, mint az azt alkotó egyének összessége. Az egyén azonban szabadabb is lehet, mint ahogy azt a környezet biztosítani látszik. A szabadság szubjektív, az ára bizonyos korlátozásoknak önkéntes elismerése. A prosodia szabályainak megkötöttsége nagyobb lendületet adott a vers fejlődésének, mint a szabad vers, amely tagadásba vette a szabályok jogosultságát. A szabad társadalom is *rendet* jelent, melyet társadalom közösségében élő egyének józansága és jóakarata tart fenn. A nevelőknek az a feladata, hogy a gyermekeket a szabadság helyes korlátozásainak felismeréseire és elfogadására képessé tegyék.

A helyes állampolgári nevelés két alkotónak az eredője: neveljük a gyermeket arra, hogy boldogan és megelégedetten önönmaga maradhasson és mégis alkalmazkodjék a többség akaratahoz. Érzéseiben és gondolataiban legyen önálló és egyéni, tetteiben pedig maradjon mindig tagja a közösségnek. (Az ismertetett cikk a lap programcikke.)

2. *Charles, M.: History and Citizenship.* XII. sz.—XIX. sz.-ig a nevelés összefüggő zárt rendszer volt. Ha idők folyamán változott is a rendszer tartalma, ha fel is váltotta a skolaszticizmust az empirizmus, a katolikus egyházban kifejezésre jutó világegységet az új egyházak megalakulása és különválása, a régi feudális nemzetköziséget a nemzetekre való tagoltság sokrétűsége, azért továbbra is mindig egy bizonyos rendszer maradt uralmon. A művelt ember átment egy bizonyos iskolázottságon, amely egy meghatározott intellektuális magatartást eredményezett. A XIX.-ik század végén úgy látszott, hogy a humanisztikus ember-ideált felváltja a természettudományon nevelt embertípus, a gentleman of letters helyébe a man of science lép. Ez a típus tényleg köztünk van már, de mégsem szolgáltatja a kor típusát, miként a természettudományok sem a kor iskoláját. Ha a természettudományokat a kor iskolájának tekintenők, ez annyit jelentene, mint megtagadni letűnt nemzedékek humanisztikus hagyományait. Meg kell tehát találni a múlt és jelen szintézisét. Ez nehéz dolog. Eddig tudomány és nevelő-oktatás külön-külön egységes egészet alkotott. Ma a tudomány rengeteg szakmára töredezett, a tanítás pedig a szakok összességére és a public school man kitermelésére irányul. A public school man nem lehet a demokratikus állampolgári nevelés ideálja. Ki kell valamit találni, ami a heterogén tárgyakat jobban összeolvasztja, mint az iskolai bizonyítvány az ott szereplő tantárgyak merev sorozatával. Az a keret, amely a tárgyakat mind magában foglalja, csak a történelem lehet: és pedig az a történelem, amelynek központjában az ember áll. A kőkorszakban épp úgy, mint a későbbi történelmi korokban a probléma mindig ugyanaz: az ember viszonya a környezetéhez. A történelem ilyen értelemben való tanulmányozása érleli meg az emberben a helyes kritikát és azt a szellemi felkészültséget, mellyel állást foglalhat a XX.-ik század bonyolult problémáival szemben. Minden kornak megvan a maga nagy problémája, melyre az ember feleletet vár. A mai kor egyik nagy problémája a fajelmélet. (Racial theory of historical development). Az iskola feladata megadni azt a szellemi készséget, amely alkalmassá teszi az embert a felelet megadására. Ebben csak a történelem adhat támogatást, mert csak a történelem kötheti össze a múlt és jelen széteső elemeit egy összefüggő egészben, csak az adhatja meg a jövőndő polgárának a társadalom organikus fejlődésében való hitet és az emberi ész hatalmában való bizalmat.

3. *Vivian Ogilvie: The history book and the Citizen.* A szerző a történelmi tankönyveket bírálja és — tiszteletreméltó tárgyilagossággal az angol történelmi tankönyvek hibáira is reámulat. Nagyon elítéli a túlzott nacionalizmust, amely még történelmi tények elferdítésétől sem riad vissza. A Waterloo-i csata angol, francia és német tankönyvekben oly eltérően van tárgyalva, mintha nem is azonos eseményről volna szó. Nagy hibája a történelmi könyveknek, hogy az egyes történelmi események erkölcsi elbírálásánál nem használnak egységes mértéket. A nemzetközi jog megsértését emlegetik és rablásnak minősítik a területszerzést, ha más nemzet hajtja végre, de, ha önmagunk tesszük ugyanazt, akkor a meghódítottak rossz adminisztrációja és alacsonyabb kultúrája a saját érdekükben indokoltá teszi a hódítást. Általában túlteng a politikai és katonai történelem és háttérbe szorul a művelődéstörténelem. A szerző szerint az ilyen könyvek helytelen irányba terelik az

állampolgári nevelést, mert nem ápolják a béke, szabadság és igazság eszméit, amire minden állampolgárnak törekednie kellene. Ezek az egymástól elválaszthatatlan ideálok jelzik az emberiség szellemi és erkölcsi haladásának mértföldköveit. (Igazság: Bacon, Galilei, természettudományok fejlődése — Szabadság: Rights of Man, francia forradalom, rabszolgaság eltörlése — béke: döntőbíróságok, népszövetség.)

4. *R. L. Hall: Economics and Citizenship.* A cikk a polgár gazdasági vonatkozású kötelességeiről értekezik. Az emberek anyagi sorsa a nemzeti vagyon állományától függ (Common stock of wealth). Minden polgár kötelessége a nemzeti vagyon növeléséhez hozzájárulni. Az egyéni jólét az általános jólét függvénye. Emberi méltóságánál fogva mindenkinek jogos törekvése megszerezni maga számára azokat az anyagi erőforrásokat, amelyek számára a megfelelő élet-standard megteremtését lehetővé teszik. Megelégedettség a szegénység nyomasztó hatása alatt elképzelhetetlen. Az egyén a nemzeti vagyon növeléséhez úgy járul hozzá a legjobban, ha azon a területen dolgozik, amihez legjobban ért: amiért őt a kapitalista államban a legjobban fizetik. Az államnak viszont oly gazdaságpolitikára kell törekednie, mely a termelés fokozását és a javak igazságosabb elosztását biztosítja. Az arányosabb vagyonmegoszlás a jólét potencialitásaiból nagyobb hányadot tud megvalósítani, mint az egyenlőtlen vagyonmegoszlás.

5. *Norman Bentwich: Education for Citizenship in Exile.* A cikk a politikai menekültek gyermekeinek iskoláztatási nehézségeit ismerteti. Ma politikai menekültek igen nagy tömegekben élnek külföldön távol hazájuktól. Részből a népszövetség, részből a befogadó nép kormányának a védelme alatt szervezték meg kisebb-szebb iskoláikat. Az emigránsok jó része teljesen beleolvadt már új hazája társadalmi kereteibe.

6. *Raymond B. Cattell: Intelligence and Citizenship.* A nevelő az egyetlen a művészek között, aki nem ismeri a gondjaira bízott nyersanyag természetét. Ebből az ismeretlen anyagból kell kiképeznie a jó polgárt a nevelés technikai módszereivel. A kiképzésre váró anyagnak vannak oly veszélyes öröklött tulajdonságai, melyekkel minden nevelőnek számolnia kell, ha az eljárás módszereiről helyesen akar dönteni. A lelki élet különböző megnyilvánulásai közül az *intelligencia* a szellemi életnek ama dimenziója, amely legjobban alá van vetve öröklött tényezőknél. Fontos annak megállapítása, hogy mennyi része van a „mental capacity” kialakításában a természetnek és mennyi a mesterséges fejlesztésnek. Az utolsó húsz év pontos mérései és a statisztikai analízis eredményei azt mutatják, hogy a gyermek értelmességi foka (Quotient intellectuel) a környezet befolyásától függetlenül állandó marad és annak jelentékenyebb fokozása a leggondosabb mesterséges ápolással sem érhető el. A gyenge elméjű mindig megmarad gyengeelméjűnek. A legkülönbözőbb fizikai és szellemi légkörben élő gyermekek értelmességi hányadosa ugyan-csak mindig azonos marad. Az értelem tehát átöröklött képesség. (Intelligence is largely inherited). A cikk azután azt kutatja, hogy milyen jelentősége van e ténynek az állampolgári nevelés szempontjából. Az iskola ma már nem Subject centred, hanem child-centred jellegű, azaz nem a tantárgy, hanem a gyermek áll a munkája középpontjában, mert mindenekelőtt a gyermek hajlamait (desires), érdekeit (interests), és képességeit (capacities) szolgálja ki. Nemcsak a kísérleti magániskolákról mondható ez el, hanem még a nyilvános iskolák is messze haladtak már ebben az irányban. Az elemi iskolákban pl. az értelmesség fokai szerint A-B-C csoportba osztják a tanulókat és ennek megfelelően módosítják a tantervet (curriculum) is. Míg a C

csoport csak a konkrétumoknál marad, addig az A csoportnak lehetővé teszik a tárgyak elvontabb és lágyabb értelemben vett tanulmányozását. A nemzetnek érdeke, hogy minél több A típusú polgára legyen. Vagyis, hogy a polgárok mindegyike minél magasabb értelmességi hányadost képviseljen. Az értelmességi fok azonban a születési arányszámokkal is kapcsolatban áll. Az Eugenic Society társadalmi működésének egyik érdeme, hogy először mutatott rá arra a nagyfotosszerű kérdésre, hogy a sokgyermekes családokban a gyermek értelmességi hányadosa általában alacsonyabb fokot mutat, mint a kisebb családokban. A demokratikus nevelés szabad, önálló ítéletű és szociális érzékű állampolgárokat kíván nevelni. Minthogy ez a független kritikai képesség inkább átöröklött tényezőktől függ, mint nevelői módszerek sikeres alkalmazásától, mindenekelőtt társadalmi téren kell megteremteni azokat a feltételeket, amelyek az élet-standard emelésének a segítségével a sokgyermekes alsónéprétegek gyermekei értelmességi fokának az emelkedését eredményeznék. A szabad elhatározásra képtelen vagy gyengeelméjű egyéneket felügyelet alá kellene helyezni, bizonyos esetekben a sterilizáció sem mellőzhető. Csak az öntudatos társadalmi munka járulhat hozzá a nép szellemi és erkölcsi színvonalának emeléséhez.

Dr. Németh Sándor.

Pour l'Ere Nouvelle, No 126. Mars-Avril 1937.

1.) *A Nieto — Cavallero: Le renouvellement d'un peuple par l'Education.* A szerző beszámol a New Education fellowship cheltenhami kongresszusán az École nouvelle bevezetéséről Columbiában. Columbiában az új nevelés a geográfiai keretben, a nép társadalmi összetételében és nemzeti idealizmusában találja igazolását. Columbiának 9 millió lakója egy millió km²-en él; ez Belgium lakosságának felel meg, 33-szor nagyobb területen. Az országban évszakok nincsenek, a hőmérséklet csupán a tengerszín feletti magasságtól függ. A főváros Bogota, 2600 m magasban örök tavaszban él. Alacsonyabb, illetőleg magasabb fekvésű helyeken pedig örökös a nyár, illetve a tél. A földrajzi szintézis mellett ott van a faji szintézis is. Columbia népe a fehérek és indián faj keveréke és e faji szintézis magyarázza meg népének mélyen emberi és demokratikus szellemét. A földrajzi és társadalmi adottságok indokolják a pedagógia terén az ország mai nevelési rendszerét, amelynek bevezetése az egész nép újjászülését eredményezte. A cikk elmondja, hogy miképpen kezdődött ez a nevelési mozgalom Columbiában. Először a főváros közelében alapítottak 20 gyermekkel egy kísérleti elemi iskolát. „Liberté és „gâté“ érvényesült ebben az iskolában. A gyermekek kirándulásaikon megismerték az egész országot, megfigyelhették a nép életét. Ma ennek az iskolának volt növendékei orvosok, ügyvédek, mérnökök, tanárok, mind lelkes hívei az új nevelési eszméknek. Befolyásukra lassanként több hasonló magániskola létesült, végül pedig a nyilvános iskolák is átvették az új rendszert. A tanítás központjában a Centres d'intérêt módszere áll, amely ma már kötelező az ország összes iskoláiban. Olyan országban, ahol az ember 3—3 órai utazással a hideg éghajlatból a meleg éghajlatba juthat, közben tanúja lehet a természet legkülönbözőbb színjátékainak, közvetlenül láthatja a hideg klíma termékeit (gabona, burgonya), a mérsékelt égövét (kávé, tea) vagy a meleg égövét (cukornád, gyapot), nem adhatók az iskolának olyan merev programtípusok, amelyek előírják, hogy a gabona tanulmányozandó az első hónapban stb. Mindig a környezetet kell tanulmányozni, az oktatásnak egyetlen központi ideája: a Centre d'intérêt. Ennek a